

GIOVANNI EN MARTINUS: HET VERHAAL VAN EEN MOORD

(Uit: Campinia juli 1978/januari 1980 nummer 30 tot en met 36)

In 1838 werd aan de weg van Oirschot naar Boxtel, ter plaatse nu genaamd "Kinderbos", een zestienjarige Italiaan vermoord door een twintigjarige Nederlander. Van het proces, dat tegen de moordenaar werd aangespannen, zijn een aantal stukken bewaard gebleven, die zich bevinden op het Algemeen Rijksarchief in Den Haag. De inhoud van deze stukken zal in deze en de zes volgende afleveringen van "Campinia" ongewijzigd worden gepubliceerd. Nader commentaar is, dachten wij, overbodig: de tekst - hoewel hier en daar wat "officieel" - spreekt voor zichzelf.

ARA 's-Gravenhage, Archief Keizerlijk en Hoog Gerechtshof, inv. nr. 246.
No. 13251

Het Hoog Gerechtshof te 's-Gravenhage, kamer van beschuldiging, gehoord het rapport van den Procureur-Generaal op de procedures, door den regter van instructie bij de regtbank van eersten aanleg zitting houdende te Eindhoven ter requisitie van den officier bij dezelve regtbank geïnstrueerd, tegen Martinus Zoeren oud volgens zijne opgave 20 jaren, van beroep wever, geboren te Arnhem, laatst woonachtig te Oirschot, thans gedetineerd in het huis van arrest te Eindhoven

Houdende hetzelfde rapport, dat uit de instructie zoude zijn geresulteerd, dat de beschuldigde in den namiddag van den 2den Junij 1838 ter plaatse, genaamd Rusthoek aan den weg van Oirschot naar Boxtel moedwillig en voorbedachtelijk van het leven heeft beroofd Giovanni Castione, oud zestien jaren, geboren te Premoselle, koninkrijk Sardinië, hier te lande in dienst zijnde bij Johannes Baptista Borghino, koopman in prenten en schilderijen en voor den- zelve reizende en dat hij na die moord van den gezegden Giovanni Castione heeft gestolen prenten en gelden, en zulks op den openbaren weg.-

Dat de beklagde bij arrest van het Hof van Assises in de Provincie Noord-Brabant van den 28sten Maart 1836, ter zake van twee diefstallen in bewoonde huizen door middel van inwendige braak, mitsgaders van valscheid in een onderhandsch geschrift is veroordeeld tot tuchthuisstraf van twee jaren.

De stukken tot deze zaak betrekkelijk, door den griffier gelezen zijnde.

Gezien het requisitoir van den prokureur-generaal Door denzelve geteekend en ter tafel overgelegd daartoe tenderende, dat het hof den beklagde ter zake voorschreven

Zoude stellen in staat van beschuldiging, en verwijzen naar het hof van assises voor de provincie Noord-Brabant Overwegende, dat het feit aan den beklagde ten laste gelegd, bij de wet wordt verklaard te zijn misdaad.

Overwegende, dat de instructie der zaak genoegzame bezwaren ten laste van de beklagde oplevert, om denzelve deswege in staat van beschuldiging te stellen.

Stelt den beklagden Martinus Zoeren ter zake voorschreven in staat van beschuldiging

dat is ter zake van moedwilligen doodslag met voorbedachten rade gepleegd (assassinat) vergezeld van diefstal op den openbaren weg, en zulks na reeds te voren wegens misdaad te zijn veroordeeld geweest. - en verwijst denzelve aan het Hof van Assises voor de Provincie Noord-Brabant. -

Last en beveelt, dat, overeenkomstig het bevel van gevangenneming van de regtbank voornoemd, in dato den 16den Augustus 1838, de beklagde uit het huis van arrest, waarin dezelve is gedetineerd, gevankelijk zal worden overgebracht naar het gevangenhuis, behoorende tot het hof van assises, waaraan hij is verwezen.

Gedaan en gewezen in 's-gravenhage, den 25sten Augustus 1838, bij de heeren en Mrs. Baron van Hugenpoth van Aerdt, President Swellengrebel, de Hertoghe Huber, Baron van Herzeële, Loke en Hofstede.

Raden in den hove, die dezen hebben onderteekend, benevens den griffier

w.g.	Van Hugenpoth	H. Swellengrebel	de Hertoghe Huber
	T. van Herzeële	V. Loke	W.H. Hofstede
		Arntzenius, subst. Griffier	

A.R.A. 's-Gravenhage, Archief van de Hoge Raad, plaatsingsnummer 152.

No. 47

De Hooge Raad der Nederlanden,

Op het beroep in cassatie van Martinus Zoeren, gedetineerd te 's-Hertogenbosch, requirant in cassatie van een arrest door het Provinciaal Gerechtshof in Noord Brabant op den 22 januarij 1839 tegen hem gewezen;-

Gehoord het rannort van den Raad Jonkheer Beelaerts van Blokland;

Gezien de memorie door den veroordeelden Martinus Zoeren aan den Hoogen Raad ingediend, houdende zijne middelen van cassatie;

Gehoord de Prokureur Generaal in zijne conclusien, tenderende tot vernietiging van het arrest van het Provinciaal Gerechtshof in Noord Brabant tegen Martinus Zoeren gewezen en dat een nieuw onderzoek dezer zaak zal worden bevolen in de openbare teregtzitting van het Provinciaal Gerechtshof van Gelderland; - ten welken einde de veroordeelde in staat van hechtenis aan den Prokureur Generaal bij het gezegde Gerechtshof zal worden overgeleverd; - de kosten te dezer zaak gevallen te betalen door den Staat; -

Gezien de acte van insinuatie namens den Prokureur Generaal on den 26n februarij 1839 aan den veroordeelden beteekend, tot kennisgeving dat de behandeling zijner zaak op den 6n Maart 1839 is bepaald; - Overwegende, dat het Provinciaal Gerechtshof van Noord-Brabant, na bij deszelfs arrest onderscheiden daadzaken en omstandigheden, in het brede, te hebben vermeld, verklaard heeft: dat door den zamen- hang en het onderling verband van al deze vereenigde daadzaken en omstandigheden ten genoegten regtens en overtuigend is bewezen: dat op den persoon van Giovanni Castione is gepleegd een doodslag, dat die misdaad is gevolgd geweest van diefstal op den openbaren weg; dat Martinus Zoeren aan denzelven schuldig is, en dat die doodslag is gepleegd met voorbedagten rade; -

Overwegende dat derhalve de regter blijkens deszelfs zoo even vermelde uitspraak, al die daadzaken en omstandigheden, welke in het arrest vermeld zijn, heeft noodig geoordeeld om tot de overtuiging te geraken zoo van het bestaan van de misdaad als van de schuld des aangeklaagden; -

Overwegende dat ofschoon bij sommige dier daadzaken en omstandigheden, in het arrest, de bewijsmiddelen worden opgegeven, waardoor de regter de overtuiging daarvan heeft verkregen, dit echter niet is geschied ten opzichte van het bestaan der misdaad; -

Overwegende dat alhoewel de wet de beoordeeling der kracht welke aanwijzingen, in ieder bijzonder geval hebben, aan de bescheidenheid des regters overlaat, zulks niet het geval is, wat aangaat het bestaan der aanwijzingen zelve, dat is der daadzaken of omstandigheden die door den regter als aanwijzingen worden beschouwd, elk bestaan niet anders kan worden bewezen, dan on de wijze hij artikel 443. van het wetboek van Strafvordering uitdrukkelijk voorgeschreven; -

Overwegende bovendien, dat het Hof den gezegden Martinus Zoeren ook nog heeft schuldig verklaard aan herhaling van misdaad, zonder in deszelfs arrest verder daaromtrent iets te vermelden, noch de wijze op te geven waarop aan hetzelfde deze verzwarende omstandigheden was gebleken; -

Overwegende dat de wet uitdrukkelijk beralende, dat niemand wegens misdrijf kan veroordeeld worden tenzij de regter door wettelijke bewijsmiddelen de overtuiging hebbe bekomen, dat eene strafbare daad werkelijk heeft plaats gehad, en dat de beklaagde daar aan schuldig is, terwijl zij tevens op straffe van nietigheid voorschrijft, dat het arrest met redenen moet zijn bekleed, uit dit een en ander in verband beschouwd, onbetwistbaar volgt, dat geen arrest bestaanbaar is, tenzij uit hetzelfde blijke, dat de regelen omtrent het bewijs door den regter niet zijn veronachtzaamd; -

Gezien artikel 206. 211. en 443. van het wetboek van strafvordering als mede artikel 106. van de wet on de regterlijke organisatie en het beleid der Iustitie; -

Vernietigt het arrest van het Provinciaal Gerechtshof van Noord Brabant den 22 Januarij 1839 tegen Martinus Zoeren gewezen; -

Beveelt een nieuw onderzoek dezer zaak in de openbare teregtzitting van het Provinciaal Gerechtshof van Gelderland, ten welke einde de veroordeelde in staat van hechtenis aan den Prokureur Generaal bij hetzelfde gerechtshof zal worden overgeleverd; -

De kosten te dezer zake gevallen te dragen door den Staat.

- Gedaan en Gewezen te 's Gravenhage ter openbare teregtzitting van den 25n Maart 1839, bij de Heeren MTS Westenberg, presiderend Raad, Jonkheer Beelaerts van Blokland, Gevers, van Nes van Meerkerk, Spoor en Baron van Welderen Rengers en op den Hooff, Raden in de Hoogen Raad, die dit arrest hebben onderteekend benevens den Griffier. -

w.g. D. Westenberg
T. Beelaerts van Blokland

Hugo Gevers
E.R. van Nes van Meerkerk
A.G. Spoor
E.R. v. W. Rengers
Op den Hooff

A.H. Burgerhoudt
Subst. Griffier.

A.R.A. 's-Gravenhage, Archief van de Hoge Raad, nlaatsingsnummer 153.
No. 115

De Hoge Raad der Nederlanden,

Op het beroep in cassatie door Martinus Zoeren, oud in gevolge een Extract uit het geboorteRegister een en twintig Jaar, van beroep Wever, geboren te Arnhem, laatst woonachtig te Oorscot, ingesteld van een arrest door het Provinciaal Gerechtshof van Gelderland on den 13n Mei 1.1. tegen hem gewezen; -

waarbij hij, ter zake van moedwilligen doodslag (meurtre) vergezeld van diefstal op den openbaren weg, zijnde het echter niet bewezen, dat die moedwillige doodslag is begaan met voorbedachte rade, na vroeger wegens misdaad te zijn gestraft, is veroordeeld om op een schavot op te rigten op een der publieke plaatsen binnen de stad Arnhem aan eene galg te worden opgehangen, dat er de dood na volgt; en in de kosten van dat rechtsgeding;- Gehoord het verslag van den Raadsheer Westenherg;

Gehoord den Prokureur Generaal in Zijne conclusien, strekkende tot verwerping der gedane voorziening in cassatie en tot verwijzing van den requirant in de kosten ten dezen gevallen;-

Gezien de insinuatie uit naam van den Prokureur Generaal aan den veroordeelden beteekend tot kennisgeving dat de behandeling zijner zaak is bepaald on den 13n Julij 1839, doch welke behandeling destijds is uitgesteld tot den 3n September daar aan volgende; -

Overwegende, dat noch bij de acte, waarbij het beroep in cassatie is aangeteekend, noch daarna door of van wege den veroordeelde eenige gronden voor dit zijn beroep zijn opgegeven of voorgedragen en er ook geene aanwezig zijn gevonden, waarom het voorschreve condemnatoir arrest ex officio zoude behooren gecasseerd te worden; Verwerpt het beroep in cassatie door den veroordeelden gedaan; en verwijst denzelven in de kosten in cassatie gevallen.

Gedaan en Gewezen te 's Gravenhage in de openbare Teregtzitting van den derde September 1839 bij de Heeren en Mrs Westenberg, presiderend Raad, Jonkheer Beelaerts van Blokland, Vaillant, Gevers, Snoor, Jonkheer Diert van Melissant, en de Baron van Welderen Rengers, Raden die dit arrest hebben onderteekend benevens den Griffier. -

w.g. D. Westenherg
w.g. T. Beelaerts van Blokland
C.R. Vaillant
Hugo Gevers
A.G. Spoor
I.P.IJ. Diert van Melissant
E.R.v.W. Rengers
w.g. Arntzenius, sub. Griffier.

Kosten in cassatie Staat der kosten gevallen op de voorziening
in cassatie van Martinus Zoeren, thans gedetineerd te
Liquidatie Arnhem, veroordeeld bij arrest van het Provinciaal
Gerechtshof van Gelderland, de dato 18 Mei 1839
Hooge Raad der Bij arrest van den Hoogen Raad in dato 3 September
Nederlanden 1839 is de voorziening in cassatie verworpen met
condemnatie van den Requirant in de kosten in cassatie
gevallen. -

Aard der kosten	Beloop	Aanmerkingen
Beteekenis van den Deurwaarder	F 0,47	
Oproeping der zaak óp de te regtzitting van den 3. September 1839	0,75	
Griffie	6,--	
Beteekenis van het arrest	0,47	
Kopij van dezen Staat	0,10	
	F 7,79	

Wij President van den Hoogen Raad der Nederlanden, hebben ter requisitie van den Prokureur Generaal bij denzelven Raad, dezen staat van kosten geliquideerd, op eene som van zeven gulden negen en zeventig cents. -

Gelasten, dat ter executie van art. 174 van het nog in werking zijnde reglement van 18 Junij 1811 de voldoening van de voorschreve som zal worden gevorderd door alle middelen van regten, zelfs door aantasting bij lijve ter diligentie van het Bestuur der Registratie tegen M. Zoeren, veroordeelde.

's Gravenhage, den 4 September 1839

Gezien.

De Procureur Generaal
Bij den Hoogen Raad
w.g. R. de Bordes

w.g. D. Kestenberg
Arntzenius, subst. Griffier

A.R.A. 's-Gravenhage, Archief van de Staatssecretarie, inv.nr. 4540
Esch, 19 nov. 1839, no. 10

De Hooge Raad is eenstemmig tegen het verlenen van gratie geweest. De Raad v.S. heeft de zaak in alle details onderzocht en geene de minste termen tot gratie gevonden. Thans is hierbij de acte van beschuldiging, waarin ik niets vind, waarop een meer gunstige gevoelen te gronden zou zijn.

Kan de Heer v. R. dit stuk nog heden lezen en nog zijn gevoelen meedeelen? Ik moet de zaak morgen ochtend aan den Koning voorleggen.

(Ander handschrift:)

Ik had wel gewenscht, dat niet slechts de acte van beschuldiging, maar ook het arrest van het Provinciaal Gerechtshof van Gelderland had kunnen worden medegedeeld. Intusschen heb ik de acte van beschuldiging met aandacht gelezen, en ook herlezen het advies van den Hoogen Raad.- De acte van beschuldiging brengt den indruk te weeg, wel aan twee veroordeelende uitspraken bevestigen, hoewel de laatste decretum afwijkt van hetgeen die acte aanneemt: Dat er voorbedachten rade zou hebben bestaan. - Noodeloos zoude het, dunkt mij, onder zoodanige omstandigheden zijn, te treden in een onderzoek ter bedenking welke bij mij is opgerezen ten aanzien van het gevoelen van den H. R. , dat twijfel aan schuld geene beweegreden kan uitmaken tot verligting van straf. Indien er een op redelijke gronden steunende twijfel bij den Souverein bestond, zoude ik de toepassing van dat gevoelen ten uiterste hard vinden, daar de Souv. het verzoek om gratie verwerpende en aan de regterlijke uitspraak haar loop latende, daLirdoor die uitspraak in zekere mate als de zijne aanneemt. Doch, zoo als u reeds te kennen gaf, zoodanige redelijke gronden schijnen hier niet te bestaan.

No. 39 (Mondeling)

's-Gravenhage den 7. October 1839

Aan

Zijne Majesteit den Koning.

De Ondergeteekende met de alleruiterste naauwgezetheid alle de consideratien overwogen hebbende, welke door den Hoogen Raad bij dit advijs zijn voorgedragen, en uiteengezet, meent zich met het ongunstig gevoelen van denzelven te moeten vereenigen. In de misdaad zelve toch doet zich niet eene enkele omstandigheid voor, die voor genadebetooning zoude kunnen pleiten; ook de jeugdige leeftijd van den veroordeelde en zijn gemis aan zedelijke opvoeding zijn gronden van eenen te algemeenen aard, dan dat de ondergeteekende vrijheid zoude vinden om, uit aanmerking derzelve, tot het schenken van levensbehoud te adviseren; terwijl eindelijk de ontkenenis, waarbij de veroordeelde steeds blijft volharden, den ondergeteekende almede voorkomt geene termen tot genadebetooning te kunnen opleveren, als met den Hoogen Raad van meening zijnde, dat een onderzoek dienaangaande in materie van gratie, aan gewigtige bedenkingen onderhevig is, en vooral dan behoort te worden vermeden, wanneer er geene bepaalde en zeer bijzondere omstandigheden bestaan, die veel duisters over de zaak mogten verspreiden, hoedanige omstandigheden den ondergeteekende echter niet heeft kunnen ontdekken, dat in deze aanwezig zijn zouden, en hij rekent zich dan ook verpligt Zijne Majesteit te adviseren om, overeenkomstig het gevoelen van den Hoogen Raad, des suppliant's verzoek te wijzen van de hand.

's-Gravenhage den 14 November 1839
w.g. Van Maanen

De Hooge Raad der Nederlanden,

Onderzocht hebbende het hier nevens teruggaande Request aan Zijne Majesteit aangeboden door Martinus Zoeren, strekkende tot het bekomen van gratie van de straf des doods; welk Request in handen van den Raad is gesteld, ten einde daarop te dienen van Advies, - heeft de eer (na de Prokureur Generaal te hebben gehoord) het navolgende te berigten:

In de maand Junij van het jaar 1838, is zeker jongeling, genaamd Giovanni Castione, in de Provincie Noord-Brabant op den openbaren weg gewelddadig van het leven beroofd, terwijl er te zijnen aanzien ook nog roof of diefstal is gepleegd.

De Suppliant Martinus Zoeren, ter zake van die daden voor het Provinciaal Gerechtshof van Noord-Brabant vervolgd, is door hetzelfde Hof schuldig verklaard aan moedwilligen doodslag met voorbedachten rade, vergezeld van diefstal op den openbaren weg, en zulks na reeds te voren wegens misdaad te zijn veroordeeld geweest; en is de straffe des doods tegen hem uitgesproken.

De veroordeelde heeft zich tegen dit arrest in cassatie voorzien, en de Hooge Raad heeft hetzelfde, uit hoofde van gebrek in den Vorm, vernietigd en de zaak verzonden naar het Provinciaal Gerechtshof in Gelderland.

Aldaar op nieuw te regt gesteld, is de Suppliant schuldig verklaard aan moedwilligen doodslag, vergezeld van diefstal op den openbaren weg, na reeds vroeger ter zake van misdaad te zijn gestraft, doch is het Hof van mening geweest, dat het niet wettig of overtuigend was gebleken, dat die moedwillige doodslag zoude begaan zijn met voorbedachten rade; en is ook dáár wederom de suppliant bij 's Hof's arrest ter dood veroordeeld. Tegen dit laatste arrest heeft hij zich insgelijks in cassatie voorzien, en, na dat zijne voorziening was verworpen, thans een Request om gratie aan den Koning aangeboden.

De Hooge Raad mag niet nalaten op te merken, dat dit Request zich van die gewone verzoeken om genade in een belangrijk punt bijzonder onderscheidt.

Immers, daar gewonelijk de Veroordeelden in dergelijke gevallen beginnen met hunne schuld te bekennen, beweert Martinus Zoeren ook nu wederom, gelijk hij vroeger steeds in de tegen hem gevoerde Procedures gedaan had, dat hij geheel onschuldig is aan de hem te laste gelegde daad, en dat hij het slagtoffer is van dwaling, welke bij ieder mensch mogelijk, ook bij den Regter niet is uitgesloten; terwijl door hem voornamelijk hier op zijn verzoek wordt gegrondt.

De Hooge Raad is echter van gevoelen, dat die grond niet in aanmerking kan komen; dezelve wil niet beweren, dat bekentenis, vooral in eene zaak als de tegenwoordige, waar de doodstraf is uitgesproken, een uitsluitend vereischte zoude wezen tot gratie, zoo dat wanneer dit vereischte ontbrak, dezelve alleen daarom zoude moeten geweigerd worden, ook dan wanneer van verzachtende omstandigheden genoegzaam bleek; maar hij vermeent, dat waar de Regter eenmaal heeft schuldig verklaard, twijfel aan schuld geen beweegreden kan uitmaken tot verligting van straf, daar die twijfel niet mag worden aangenomen, en de zaak zelve na de onherroepelijke uitspraak des Regters omtrent de schuld des Veroordeelden niet wederom aan een nieuw onderzoek mag worden onderworpen: - ware toch dit geoorloofd, dan zoude de gratie tegen derzelve doel in eene zoogenaamde laatste instantie ontaarden, - in een nieuw proces, waarin zonder behoorlijke kennis van zaken zoude worden uitspraak gedaan: - want niet op doode schriften alleen grondt bij ons de Regter zijne overtuiging van schuld of onschuld, maar vooral op mondelinge debatten, debatten waarin niet zelden een zamenloop van kleine omstandigheden, welke niet in geschrift zijn te brengen, op die overtuiging den gewigtigsten invloed hebben, en welke debatten geheel aan het oog van den Koning, en van hen, welke Hoogst Denzelven in materie van gratie van advies moeten dienen, zijn onttrokken.

De Hooge Raad acht zich dan ook onbevoegd, om het arrest van het Provinciaal Gerechtshof van Gelderland te onderzoeken, ten einde hetzelfde of te verdedigen of te bestrijden. -

Hij zal alleen zeggen, dat het regts-vermoeden van schuld hier nog te sterker tegen de veroordeelden spreekt, welke niet slechts bij één maar hij twee arresten, telkens na een uitvoerig onderzoek, aan de hoofd-daad, hem te laste gelegd is schuldig verklaard; - en het is dan ook van de veronderstelling der schuld des veroordeelden dat dezelve vermeent bij zijn advies te moeten uitgaan.

Het moet derhalve hier als waar worden aangenomen, dat Martinus Zoeren heeft begaan eenen moedwilligen doodslag van eenen weerloozen jageling, welke naauwelijks den ouderdom van zestien jaren hadt bereikt, - een' jongeling, met wien de suppliant twee dagen te voren vriendschappelijken omgang had gehouden, en dien hij bij deszelfs vertrek, kort vóór den doodslag, schijnbaar als vriend hadt uitgeleide gedaan en vergezeld.

Dat hij dien jongeling op den openbaren weg, en na een vooraf beraamd opzet, van geld en goed heeft beroofd, en dat hij zulks gedaan heeft slechts weinige weken nadat hij uit de gevangenis was ontslagen, waarin hij ter zake eener veroordeeling wegens eene vroegere misdaad was geplaatst geworden.

Het is zoo, de Regter heeft verklaard, dat het hem niet is gebleken, dat de doodslag met voorbedachten rade zoude gepleegd zijn, maar hij heeft tevens verklaard, dat tusschen denzelfden en den diefstal (dit staat met zoo vele woorden in het arrest) een zoodanig nauw verband is dat beide deze feiten in de bestaande omstandigheden ten eenenmale onafscheidelijk zijn, en dat uit den zamenloop dier omstandigheden is afte leiden, dat de veroordeelde het voornemen zoude hebben gehad om zich van de gelden en goederen van Giovanni Castione meester te maken.

De Hooge Raad is eerbiedig van oordeel, dat de opgenoemde daadzaken, op zich zelve beschouwd, geene beweegredenen tot genade kunne opleveren; zoodat die beweegredenen, indien dezelve bestonden, zouden moeten gezocht worden in omstandigheden buiten de daad gelegen. Dezelve acht het onnoodig, om tot bewijs hier van over ieder gedeelte dier daadzaken uitteweiden, daar zij luide genoeg spreken, om een breedvoerig betoog onnoodig te maken.

Doch er is een punt, waarvan hij vermeent een woord te moeten zeggen, namelijk dat de daad niet is gebleken gepleegd te zijn met voorbedachten rade.

Ware hier door den veroordeelden geen diefstal begaan, dan had de Regter des niettegenstaande de doodstraf tegen hem moeten uitspreken, als zijnde hij schuldig aan herhaling van misdaad: -

In dit geval echter zou men niet geaarseld hebben, om, even gelijk men zoo dikwerf in dergelijke zaken gedaan heeft, ook het verleen van gratie te advisereren; - dewijl, ofschoon de herhaling van misdaad als eene zeer

verzwarende omstandigheid moet beschouwd worden, de thans nog bestaande Wet te ver gaat, wanneer zij alléén uit dien hoofde eene daad met den dood bedreigt, welke anders die schrikkelijke straf niet zoude hebben ten gevolge gehad.

Maar hier bestaat meer, en de Regter zou hier de doodstraf hebben moeten uitspreken, ook dan wanneer de veroordeelde zich niet aan herhaling van misdaad had schuldig gemaakt, als hebbende hij eenen doodslag begaan, die de Wet met moedwilligen doodslag, gepleegd met voorbedachten rade, gelijk stelt: - daar art. 304. van het StrafWetboek ook hem met de straffe des doods bedreigt die een ander moedwillig van het leven berooft, wanneer die daad is voorafgegaan, vergezeld of gevolgd van eenige andere misdaad of wanbedrijf.

Het is waar, dit artikel van het Fransche Code Pénal is meermalen het voorwerp geweest van berisping, en de Hooge Raad zou, waar het eene Wetgeving geldt, die in sommige harer bepalingen zoo algemeen wordt afgekeurd, - welke in het land zelve, waar voor zij was gemaakt, reeds aanmerkelijk is gewijzigd, en die bij ons niet duurzaam zal blijven bestaan, - gebreken der Wet zelve vermeenen als gronden tot gratie te mogen aanvoeren; wanneer men echter de hier begane misdaden aan de Wet toetst dan zal men zien dat, juist daar op toegepast, haar die berispingen niet treffen, en het bedoelde artikel niet als gebrekkig kan beschouwd worden.

Het moge toch te gestreng kunnen geacht worden, om hem met den dood te straffen die een moedwilligen doodslag zonder voorbedachten rade begaat, wanneer die daad slechts geheel toevallig door een eenvoudig wanbedrijf is voorafgegaan, vergezeld of gevolgd, en zonder dat tusschen die beide handelingen eenig verband bestaat: - geheel anders wordt de zaak, wanneer het ander misdrijf, waardoor de doodslag is vooraf gegaan, vergezeld of gevolgd, eene misdaad is, en voornamelijk wanneer die beide misdaden als onafscheidelijk moeten beschouwd worden, gelijk hier (naar de uitspraak des Regters) moet worden aangenomen; want als dan wordt nauwelijks eenig ander geval denkbaar, dan dat de doodslag, zoo dezelve al niet gediend hebbe om de andere misdaad voor te bereiden, gemakkelijk te maken of uittevoeren, toch gestrekt heeft, om die te verbergen of er de straffeloosheid van te verzekeren, vooral wanneer, gelijk hier, de veroordeelde vooraf het voornemen gehad heeft om die andere misdaad te plegen.

En wanneer nu de Wet reeds tegen den eenvoudigen moedwilligen doodslag de straf bedreigt, welke de naaste is aan die des doods, kan de doodstraf tegen de daden, hier begaan, niet te gestreng worden geacht, ten zij men mogt willen beweren, dat er geen onderscheid bestaan zonde tusschen hem die een ander in eene opwelling van drift van het leven berooft, en tusschen hem, die uitgaat met het voornemen, om op de Openbaren Weg jegens een bepaald persoon een diefstal te begaan, en welke bovendien, in onafscheidelijk verband met dien diefstal, zich aan moedwilligen doodslag van dienzelfden persoon schuldig maakt.

Bij dit alles moet nog ten nadeele des veroordeelden gevoegd worden de herhaling van misdaad, welke ofschoon dan ook op zich zelve niet genoegzaam voor de doodstraf, echter steeds eene zeer verzwarende omstandigheid blijft uitmaken; zoo dat zijn toestand niet gelijk is met dien van hem, welke zich nog nimmer te voren aan misdaad had schuldig gemaakt.

De Hooge Raad moet dus herhalen, dat de daad zelve, welke hier begaan is, naar Zijn gevoelen, geene beweegredenen oplevert tot genade. Gaarne wenschte hij die beweegredenen in omstandigheden buiten de daad te kunnen vinden, maar ook dáár heeft hij te vergeefs naar dezelve gezocht.

De gronden als zoodanig aangevoerd zijn twee in getal: Vooreerst de jonge jaren des misdadigers, en ten anderen, gebrek aan eene goede opvoeding.

Wat het eerste punt betreft, zoo blijkt uit de geboorte-akte, bij de stukken voorhanden, dat de suppliant is geboren den 12 September 1817 en dat hij dus op den tijd zijner misdaad (den aanvang Junij 1838) bijna den ouderdom van één en twintig jaren had bereikt, een Leeftijd zeker nog niet ver gevorderd, maar toch genoegzaam om al het afschuwelijke zijner misdaad met oordeel des onderscheids te kunnen beseffen.

Ten opzichte van het tweede punt, zijne opvoeding, wordt in een uitvoerig berigt van de Prokureur Generaal bij het Hof van Gelderland verklaard, dat de suppliant, van ouders, uit de Provincie Limbur afkomstig, die met eene marskraam rondreisden, te Arnhem geob nog zeer jong aan bloed- of aanverwanten niet verre van Maastricht ter verpleging is toevertrouwd. Dat hij vervolgens, toen zijne ouders zich voor eenigen tijd te Middelburg hadden gevestigd, dáár, ten hunnen huize, zijne verdere opvoeding-heeft gehad, en ook een jaar lang schoolonderwijs heeft genoten. Dat hij na den dood zijner moeder, die in 1832 is gestorven, zijnen vader, welke zich toen weder als marskramer aan het reizen begaf, doch tusschen tijds nabij Oirschot zijn verblijf hield, op die reizen heeft vergezeld, en dáár niet alleen weinig heilzame lessen schijnt te hebben ontvangen, maar ook geenszins het beste voorbeeld schijnt gehad te hebben.

De Hooge Raad moet het aan meerdere wijsheid overlaten, of hier alléén een genoegzame grond tot gratie zoude kunnen geacht worden te zijn gelegen. In het algemeen echter acht dezelve zich verplicht op te merken, dat die grond bij zeer vele, ja misschien bij de meeste boosdoeners bestaat, en dat gebrek aan eene goede zedelijke opvoeding, dat bolwerk tegen het kwaad, niet zelden bij den mensch de eerste verwijderde oorzaak is der euvelheden, waardoor hij eindelijk op de bank der misdadigers gebragt wordt.

Ten slotte vermeent men nog aan Zijne Majesteit het navolgende te moeten kenbaar maken:

De suppliant komt in de bestaande informatien voor als iemand van een' hoogst ligtzinnigen aard.

Zucht tot geld, ten einde hetzelve in liederlijkheid te kunnen verkwisten, deed hem reeds op zijn 18e jaar twee diefstallen begaan in bewoonde huizingen, door middel van inwendige braak; en met behulp van valsheid in een onderhandsch geschrift, waardoor hij aan eenen buitenlandschen koopman, naar het schijnt met veel list, eene aanzienlijke partij goederen ontvreemde.

Eene infirmerie te 's-Gravenhage, waarin hij zich, ten gevolge van zijn losbandig gedrag, daarna bevondt, was de plaats, waaruit hij aan den Regter, te zake van die misdaden, werdt overgeleverd.

Dezelfde zucht tot geld vervoerde hem nu ook weder; naauwelijks twee maanden na zijn ontslag uit de strafgevangenis te Woerden, tot de zoo veel afschuwelijker daad, waardoor hij niet alleen zijn even mensch op den openbaren weg van het zijne beroofde, maar zelfs de handen sloeg aan zijn leven.

Ware het geoorloofd uit het zoo even gezegde een besluit te trekken: dan zeker zou men zich, van de terugkeering van dezen misdadiger in de Maatschappij, na eene gevangenis-straf van twintig jaren, de langste welke de Wet kent, nog in de kracht van zijn leven, en in die gevangenis, naar het verledene te oordeelen, niet zedelijk verbeterd, - zeker voor de openbare rust en veiligheid niet veel goeds mogen voorspellen.

De Hooge Raad acht zich dan ook na dit alles bezwaard, om Zijne Majesteit tot het verleenen van gratie in deze te adviseren.

De Hooge Raad der Nederlanden:

w.g. A.W. Philipse

Ter Ordonnantie van Denzelve:

De Griffier:

w.g. Brocx

ARA 's-Gravenhage, Archief Staats - sekretarie, inv. nr. 4543.

Exh. 29 nov. 1839 nr. 95

No. 53

Bijlage

1.

's Gravenhage,
den 28 November 1839

Aan den Koning

(Notificatie)

Ik neme de vrijheid hiernevens aan Uwe Majesteit kopielijk mede te deelen het Berigtschrift en de bijlage, bij mij van den Procureur Generaal bij het Provinciaal Gerechtshof in Gelderland ontvangen, waar uit Hoogst dezelve, zal gelieven te zien dat Martinus Zoeren, welke zijne misdaad steeds had ontkend, tot volledige bekentenis is gekomen, en de straf, waartoe hij was verwezen, heeft ondergaan.

De Minister van Justitie,
w.g. Van Maanen

(Kopie)

rel. 28 Nov. 1839, No. 53.

No. 1783

Aan Zijne Excellentie
den Minister van Justitie

Arnhem den 26 November 1839

Ik heb de eer aan Uwe Excellentie mede te deelen dat het door dit Hof uitgesproken vonnis des doods op heden aan Martinus Zoeren is uitgevoerd.

De veroordeelde, die vroeger halstarrig alle schuld zoo wel voor zijne regters als in zijn verzoekschrift om genade had ontkend, is, nadat hem op den 24 dezer maand de op handen zijnde uitvoering van het vonnis door mij was kenbaar gemaakt, op dienzelfde dag tot eene volledige bekentenis gekomen, waar van de verklaring is opgemaakt bij

het Proces verbaal, van het welk ik de eer heb een afschrift hiernevens aan Uwe Excellentie te doen toekomen, en waaruit Uwe Excellentie zien zal dat de misdaad in hare omstandigheden ruim zoo afgrijslijk is geweest, als men haar, volgens het geregtelijk onderzoek, heeft moeten vaststellen. -

De Procureur Generaal bij het Provinciaal
Gerechtshof van Gelderland.
(get.) Staats Evers.
voor Copie Conform,
De Secretaris bij het Dept. van Justitie,
(w.g.) Muller.

Copie

Pro Iustitia.

Heden den 24 November 1839, des avonds ten 7 uren, hebben wij Mr. Frederik Gerard Meijbaum, Vice-President en Mr. Theodorus Marcelles Ignatius Aloisius Baron van Lamsweerde, Raadsheer bij het Provinciaal Gerechtshof van Gelderland, geadsisteerd door den Griffier bij gemeld Collegie Johannes Jacobus van Rossum, op de aan ons gedane kennisgeving, namens Martinus Zoeren, bij arrest van dit Provinciaal Gerechtshof van den 18 Mei 1.1. veroordeeld tot de straffe des doods, dat denzelve aan ons eene verklaring wenschte te doen, naar aanleiding van Art. 377 van het Wetboek van Strafvordering, ons begeven naar het huis van Burgerlijke en Militaire verzekering te Arnhem, alwaar zich voor ons siteerde genoemde Martinus Zoeren, welke ons heeft verklaard - dat hij zich genoopt vindt eene onbewimpelde erkentenis van schuld voor den wereldlijken Regter af te leggen; dat hij op Zaterdag vóór pinksteren van 1838 Castione op den weg van Oorschot naar Boxtel heeft vergezeld; - dat het bezijden de waarheid is dat hij van denzelven destijds onder den weg platen heeft gekocht; - dat hij bij het vertrek van Oirschot reeds het voornemen had om aan Castione zijn geld te ontnemen, en dat voornemen onder weg op de best mogelijke wijze uittevoeren, dat zij tot Rusthoek genaderd, Castione het eerst uit eigen beweging aldaar is gaan rusten, om dat het op dien dag buiten gewoon warm was, dat de declarant zich daarop insgelijks aldaar heeft ter neder gelegd, - dat korte oogenblikken te voren declarant een dennen stok heeft gesneden, met het oogmerk om daarvan tegen Castione gebruik te maken, bij aldien deze zich soms verzetten mogt tegen het ontnemen van zijn geld, - dat Castione zich achterover op den grond had gelegd en uit hoofde van de sterke zonnenschijn zich de pet over de oogen had getrokken, - dat, terwijl dezelve alzo lag en hij declarant

zeer nabij hem op de knien lag, hij declarant na eenige aarzeling met den door hem gesneden dennenstok een slag op het voorhoofd heeft toegebracht, - dat Castione op het ontvangen van die slag, is opgestaan en geschreeuwd heeft, met beide handen naar zijn hoofd tastende, - dat de declarant hem vervolgens een eind weegs verre geduwd heeft naar de nabij gelegene sloot, met oogmerk om Castione daarin te werpen, - dat Castione zich daartegen kennelijk verzettende, hij declarant denzelve, na aanwending van eenige moeite meester geworden en hem voorover in den sloot geduwd heeft; - dat Castione reeds in de sloot leggende en tegen hem declarant in worstelende, hij declarant niet dan met moeite geslaagd is om hem in en zoo lang met het hoofd onder het water te houden, tot declarant geen leven in Castione meer ontwaarde; dat declarant de ruigte en verrot blad, dat in de sloot aanwezig was, min of meer ter bedekking van het lijk heeft bij een gezameld en op het zelve geworpen; dat declarant, alvorens, terwijl Castione in de sloot lag, hem zijn geld, ten bedrage van 17 of 18 guldens ontnomen heeft, dat het ligt mogelijk is dat bij deze gelegenheid het ligchaam in eene achteroverliggende houding geraakt is, - dat onder het voornoemd ontvreemde geld zich een nieuw vijf francs stuk bevond, - dat hij declarant daarop uit de marsch een rol platen genomen heeft en de marsch in het water geworpen heeft, dat declarant vervolgens zich begeven heeft naar het huis van dewede Legius en verdere bewoners, ten processe bekend, - dat declarant" naderhand op den 4e Junij op de plaats voornoemd is geweest, om te zien of het lijk nog in de sloot lag, - dat declarant gezien hebbende dat hetzelfde aldaar nog door blad gedekt lag, het destijds niet heeft aangeroord, maar het kastje, het welk nog in de sloot lag, er heeft uitgehaald, en daaruit eenige prenten, mitsgaders eene nijptang en de pas van Castione heeft genomen, de prenten en de pas verscheurd en op den grond verspreid, en de nijptang nabij berken boompjes, dichtbij een duiker of vonder geplaatst, niet verre van de woning van Vriens onder de wortel van eenen dezer boomen gesloten heeft.

Na gedane voorlezing, persisteerde declarant bij vorenstaande door hem gedane verklaring, als de zuivere waarheid behelzende, tevens verklaarde deze voorlezing goed te hebben verstaan, en heeft, daartoe opgevorderd, met deze met ons en den Griffier na voorlezing geteekend.

(geteekend)   Martinus Zoeren
                         F.G. Meijbaum, vice-president
                         B. van Lamsweerde
                         J.J. van Rossum, Griffier

Voor Copie Conform uitgeleverd ter requisitie van den
Procureur Generaal.

(get.)   J.J. van Rossum, Griffier

Voor Copie Conform

De secretaris bij het Departement van Justitie,
w.g.   Muller

Aan Zijne Majesteit den Koning!
Gewezen van de hand. -
's Hage, den 19^e November 1839 No 10.
(Paraaf: v. W.R.)

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen Martinus Zoeren, oud 22 jaren, vroeger wever te Oirschot, thans in hechtenis in het huis van burgerlijke en militaire verzekering te Arnhem;
dat hij het ongeluk heeft gehad, onder verdenking te vallen, dat hij den persoon van Giovanni Castione, in den namiddag van 2 Junij 1838, op den Openbaren weg tusschen Oirschot en Boxtel gewelddadig van het leven zoude hebben beroofd,
dat hij op dien grond in hechtenis genomen, bij arrest van het Hoog Gerechtshof in S'Hage, van 25 Augustus 1838, in staat van beschuldiging gesteld, en naar het Hof van Assises in de Provincie Noord Brabant verwezen is, als zullende hebben gepleegd, moedwilligen doodslag met voorbedachten rade, vergezeld van diefstal op den openbaren weg, en zulks na reeds te voren wegens misdaad veroordeeld te zijn geweest,
dat het Provinciaal Gerechtshof van Noord Brabant hem, bij arrest van 22 Januarij 1839, aan de hem ten laste gelegde misdaad schuldig verklaard, en ter dood veroordeeld heeft,
dat dit arrest door den Hoogen Raad is vernietigd, en hij op nieuw te regtgesteld voor het Provinciaal Gerechtshof van Gelderland,
dat dit Hof bij arrest van 18 Mei 1839 die beschuldiging, in zoo verre, heeft gewijzigd, dat het heeft vastgesteld, dat het niet is gebleken, dat hij met voorbedachten rade die misdaad zoude hebben gepleegd, doch hem aan de misdaad zelve, hem ten laste gelegd, schuldig verklaard, en ter dood veroordeeld heeft,
dat hij andermaal getracht heeft de vernietiging van deze veroordeeling door het vragen van cassatie, te verkrijgen; doch dat dit middel door den Hoogen Raad is verworpen: en het alzoo in het hoogste ressort regterlijk is uitgemaakt, dat hij, als schuldig aan de hem ten laste gelegde misdaden, op een schavot gewelddadig van het leven moet worden beroofd,
dat hij deze uitspraken van die regterlijke vierscharen eerbiedigt, en daarom hier niet zal betogen, dat alle onmiddelijk, en boven bedenking verhevene bewijs, voor deze aangenomene schuldpligtigheid, ontbreekt; en dat het kunstbewijs, waarop het aannemen dier schuldpligtigheid berust, uit feilbare bestanddeelen bestaat; zeer kwalijk te samenhangt, en dan alleen nog maar tot een besluit zoude kunnen leiden, dat hij den verslagen van eenig geld en van eenige prenten, niet dat hij hem van het leven zoude hebben beroofd,
dat hij steeds heeft beweerd, dat hij aan beiden onschuldig is, dat hij op eene eerlijke wijze in het bezit van dat geld en die prenten is gekomen, en in geenen deele oorzaak, noch bewerker, is van het ongeluk aan Giovanni Castione overgekomen,
dat hij nu, behoudens dien eerbied voor deze regterlijke beslissing, naar zijn inzien voor Uwe Majesteit mag herhalen, dat welke ook de omstandigheden, vermoedens, aanduidingen, en wat niet al, mogen zijn; die in het eerlijke gemoed zijner regters, de overtuiging zijner schuld hebben kunnen vestigen, hij, die van hetgeen hij zelf gedaan of niet gedaan heeft, het best, en naast den Alwetenden God, alleen onderrigt is, de ernstige, stellige en plegtige verzekering kan geven, dat zijn regters hebben gedwaald, door hem schuldig te verklaren aan hetgeen hij niet heeft gepleegd,
dat deze dwaling mogelijk, en in een geval als het onderhorige, gebeurlijk is, en bij een kunstbewijs, zoo als dat hier geleverd is geworden, al zeer ligt stand grijpen kan, daar zelfs de uitnemendste regters slechts feilbare menschen zijn; en die verblindende schijn meermalen de schranderste onder de oordeelvellers heeft misleid,
dat hij, naar zijn inzien, niet slechts bevoegd, maar zelfs verplicht is, deze betuiging voor Uwe Majesteit af te leggen, daar hij zich gehouden acht, alle middelen, die onder zijn bereik zijn aan te wenden, om het leven, hem door God geschonken, te behouden, totdat het zijnen Schepper behaagt hem hetzelve te ontnemen,
dat hij, om dat leven te behouden, geene onwaarheid mag spreken, door hier eene bekentenis ter neder te schrijven en te onderteekenen, die hem niet gemeend is, welke zijn hart wraakt,
dat hij tot dien prijs het behouden van zijn verbeurd verklaard leven niet wenscht te verkrijgen, maar om dat behoud Uwe Majesteit in de opregtheid van zijn gemoed wil smeken,
dat hij gedurende de twee en twintig jaren van zijn bestaan op deze wereld, het geluk en de genoegens van dit leven slechts tot zijn veertiende jaar heeft gesmaakt, doch na den dood zijner moeder nie dan verdriet, en ellende te verduren heeft gehad,
dat hij van die moederzorgen beroofd, onder vreemden heeft moeten rondzwerven, door slechte voorbeelden afgedwaald, en aan verleiding prijs gegeven, tot misdaad vervallen en gestraft is,
dat het eerste jaar in de gevangenis te Woerden doorgebracht, hem schier tot vertwijfeling zoude hebben gebracht, vermits hij, om iedere beuzeling, op last van den commandant, met zware, zoets ondraagelijke, straffen werd gestraft,

dat verandering van commandant in 1837 zijn lot veel draaglijker heeft gemaakt,
dat hij slechts weinige maanden uit die gevangenis ontslagen, onder de verdenking is gevallen, welke hem nu het leven zal moeten kosten; en hij pas twee en twintig jaren oud op het toneel der schande geweldig ter dood zal moeten worden gebragt,
dat hij Uwe Majesteit eerbiedig smeekt hem van dat uiterste der menschelijke ellende te willen verschonen, en het leven te gunnen,
dat hij daarbij dringend verzoekt, dat het Uwe Majesteit moge behagen, hem werkelijk genade te bewijzen, en hem niet op dat zelfde toneel der schande met roeden en gloeiende ijzers te doen folteren, maar op eene dragelijke wijze voldoening te verschaffen, aan de regterlijke uitspraak, die hem schuldig verklaarde; op dat hij, na aan dien eisch te hebben voldaan, niet terug keere in eene maatschappij, die hem overal verstoot, en met afschuw verjaagt; en die bittere ondervinding hem niet doe betreuren, dat hij op dat schavot den dood niet mogt vinden.

T'welk doende enz.
w.g. Martinus Zoeren.

Arnhem
14 September 1839.

ARA 's-Gravenhage, Archief
Staatssekretarie, inv.nr.4543.

Zo eindigt het verhaal van de moord op Giovanni Castione, of liever van de rechtszaak tegen de dader, met de tekst van zijn verzoek om gratie. Uit de vorige aflevering van Campinia blijkt, dat dit verzoek niet is ingewilligd, daar het vonnis - dood aan de galg - op 26 november 1839 is voltrokken.